

ศัพท์ทางจิตเวช

สภาพสังคมของโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารเพื่อรับรู้เรื่องราว ความรู้ด้านต่าง ๆ เป็นไปได้ง่าย ความรู้ทางด้านวิชาการในแต่ละด้านมีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ด้านการแพทย์มีความก้าวหน้ามากขึ้น ด้านจิตเวชศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน มีความก้าวหน้ามากขึ้นในด้านการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่งเสริมป้องกัน และมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับด้านอื่น ๆ อีกมาก เช่น การแพทย์ทางเลือก จิตวิทยา สังคมวิทยา พฤติกรรมของมนุษย์ ฯลฯ

เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และผู้ที่เกี่ยวข้องกับด้านนี้จึงต้องติดตามหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากหนังสือ ตำรา วารสาร อินเทอร์เน็ต อยู่ตลอดเวลา ซึ่งความรู้ใหม่ ๆ ภาษาใหม่ คำศัพท์ใหม่ก็เกิดขึ้นมากในปัจจุบัน การมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวใหม่ ๆ จึงมีความจำเป็นเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง การทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพมากขึ้น ใช้ประโยชน์ในครอบครัวและในด้านที่เกี่ยวข้องกับสังคม ความรู้สำคัญด้านหนึ่งสำหรับบุคลากรที่ทำงานด้านการแพทย์ และสาธารณสุข หรือด้านการศึกษาควรมีก็คือ ความรู้ทางจิตเวชและสุขภาพจิต

เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่ทำงานด้านนี้และผู้สนใจ ผู้เขียนจึงได้เขียนหนังสือ **ศัพท์ทางจิตเวช** พิมพ์ครั้งที่ 2 เล่มนี้ ซึ่งช่วงระยะเวลาห่างจากเล่มก่อนหน้านี้นี้ 9 ปี โดยผู้เขียนได้ปรับปรุง เพิ่มเติม อธิบายความหมายของ คำศัพท์บางคำขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีทั้งคำศัพท์ทางจิตเวช สุขภาพจิต และจิตวิทยา คำศัพท์จิตเวชใหม่ ๆ คำศัพท์ที่ น่าสนใจที่มีความเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจด้านจิตเวชและสุขภาพจิต คำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คำศัพท์เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ คำศัพท์ด้านความก้าวหน้าทางจิตเวชและสุขภาพจิต การรักษา ในรูปแบบใหม่ ๆ ทางเลือกใหม่ ๆ ฯลฯ

ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ใช้เนื้อหาความรู้โดยยึดถือมาจากระบบการจำแนกโรคของอเมริกันฉบับใหม่ DSM-5 มาเป็น ข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงแก้ไข เรียบเรียงใหม่ในครั้งนี้ รวมทั้งนำข้อมูล เนื้อหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ เพื่อให้หนังสือ **ศัพท์ทางจิตเวช** พิมพ์ครั้งที่ 2 เล่มนี้ มีความน่าเชื่อถือทางวิชาการ นำไปอ้างอิงได้ และเป็นหนังสือที่ได้รับการตรวจสอบ คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชและสุขภาพจิตแล้ว

หนังสือ **ศัพท์ทางจิตเวช** พิมพ์ครั้งที่ 2 เล่มนี้ เหมาะสำหรับนักศึกษาแพทย์ นักศึกษาพยาบาล นักศึกษา ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข นักศึกษาสาขาจิตวิทยาคลินิก รวมทั้งแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ตลอดจนถึงครู อาจารย์ และผู้ที่ต้องทำงาน เกี่ยวข้องกับด้านจิตเวชและสุขภาพจิต รวมทั้งผู้ที่สนใจทุกท่าน เพื่อที่จะได้เรียนรู้คำศัพท์จากหนังสือเล่มนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ และเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจคนอื่น ๆ อยู่ในสังคมที่มีเรื่องราวต่าง ๆ มากมายได้อย่างมีสติ มีปัญญา และมีความสุขได้ตลอดไป

จัดพิมพ์โดย
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218-3269
โทรสาร 0-2218-3266
e-mail: cupress@chula.ac.th
www.ChulaPress.com *Knowledge to All*
สรรคุณคำวิชาการ ผู้สืบทอด

www.ChulaPress.com

ศัพท์ทางจิตเวช

สงกรานต์ ก่อธรรมนิเวศน์

สพจ.
1404/2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์
ครั้งที่

2

ฉบับปรับปรุง

ศัพท์ ทางจิตเวช

สงกรานต์ ก่อธรรมนิเวศน์

ศัพท์ทางจิตเวช

ศัพท์ทางจิตเวช

สงกรานต์ ก่อธรรมนิเวศน์

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2561

350.-

สงกรานต์ ก่อธรรมนิเวศน์

ศัพท์ทางจิตเวช / สงกรานต์ ก่อธรรมนิเวศน์

1. จิตเวชศาสตร์ -- ศัพท์บัญญัติ.

616.8903

ISBN

สปจ. 1404/2

หนังสือชุดจุฬา พจนานุกรม เล่มที่ 14

สรสคุณคำวิชาการ สุสัจคม

www.ChulaPress.com

Knowledge to All

ลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 2,000 เล่ม พ.ศ. 2552

พิมพ์ครั้งที่ 2 e-book พ.ศ. 2561 (ฉบับปรับปรุง)

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น

ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้จัดทำ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

สาขา

ศาลาพระเกี้ยว โทร. 0-2218-7000-3 โทรสาร 0-2255-4441

สยามสแควร์ โทร. 0-2218-9881-2 โทรสาร 0-2254-9495

ม.นคร จ.พิษณุโลก โทร. 0-5526-0162-4 โทรสาร 0-5526-0165

ม.เทคโนโลยีสุรนารี จ.นครราชสีมา โทร. 0-4421-6131-4 โทรสาร 0-4421-6135

ม.บูรพา จ.ชลบุรี โทร. 0-3839-4855-9 โทรสาร 0-3839-3239

โรงเรียนนายร้อย จปร. จ.นครนายก โทร. 0-3739-3023 โทรสาร 0-3739-3023

ม.พะเยา จ.พะเยา โทร. 0-5446-6799-800 โทรสาร 0-5446-6798

จัตุรัสจามจุรี (CHAMCHURI SQUARE) ชั้น 4 โทร. 0-2160-5301-2 โทรสาร 0-2160-5304

หัวหมาก โทร. 0-2374-1378 โทรสาร 0-2374-1377

ม.เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จ.นครราชสีมา โทร. 0-4492-2662-3 โทรสาร 0-4492-2664

มือถือ 08-6392-7785

Call Center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทร. 0-2255-4433 <http://www.chulabook.com>

และเครือข่าย

ร้านค้า หนังสือเข้าชั้นเรียน ติดต่อแผนกขายส่ง สาขาหัวหมาก โทร. 0-2374-1375-6 โทรสาร 0-2374-1375

กองบรรณาธิการ : รวีวรรณ จันทรมั่น

พิสูจน์อักษร : พรเพ็ญ รัตนโพธิ์แสงศรี

ออกแบบปกและรูปเล่ม : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ชอบและทำ โทร. 0-2447-2464, 08-1642-0419

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ 2 ของสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

หนังสือ **ศัพท์ทางจิตเวช** ซึ่งจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2552 ได้จำหน่ายหมดแล้ว และผู้เขียนได้รับทราบ ว่า หนังสือศัพท์ทางจิตเวชนี้มีอยู่ในห้องสมุดของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามากมายหลายแห่งในประเทศไทย การที่มีผู้สนใจหนังสือเล่มนี้มากพอสมควร และสถาบันการศึกษาหลาย ๆ แห่งมีหนังสือเล่มนี้อยู่ในห้องสมุด ทำให้ผู้เขียนดีใจมากที่หนังสือศัพท์ทางจิตเวชเป็นประโยชน์ มีคุณค่า ทำให้นิสิตนักศึกษาและประชาชนที่สนใจได้รับความรู้ความเข้าใจ คำศัพท์ทางจิตเวชอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีกำลังใจที่จะเขียนขึ้นมาใหม่ อีก ทั้ง ๆ ที่มีภาระด้านต่าง ๆ มาก

หนังสือ **ศัพท์ทางจิตเวช** พิมพ์ครั้งที่ 2 เล่มนี้ ผู้เขียนได้นำเอาคำศัพท์บางคำออกบ้าง ปรับปรุง เพิ่มเติม อธิบายความหมายของคำศัพท์บางคำขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีทั้งคำศัพท์ทางจิตเวช สุขภาพจิต และจิตวิทยา คำศัพท์จิตเวชใหม่ ๆ คำศัพท์ที่น่าสนใจที่มีความเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจด้านจิตเวช และสุขภาพจิต คำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คำศัพท์เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ คำศัพท์ด้านความก้าวหน้าทางจิตเวชและสุขภาพจิต การรักษาในรูปแบบใหม่ ๆ ทางเลือกใหม่ ๆ เพิ่มเติมชื่อยาจิตเวชและยาที่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรคหรือภาวะทางจิตเวชอีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเพิ่มชื่อบุคคลที่ได้กระทำคุณประโยชน์ให้กับวงการจิตเวชและสุขภาพจิตอีกหลายท่านด้วย รวมแล้ว 700 กว่าคำ ทั้งนี้ผู้เขียนได้ใช้เนื้อหาความรู้โดยยึดถือมาจากระบบการจำแนกโรคของอเมริกันฉบับใหม่ DSM-5 ซึ่งเป็นคำย่อของ The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5) ระบบการจำแนกโรคของสมาคมจิตแพทย์อเมริกันที่เริ่มใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) มาเป็นข้อมูลสำคัญในการแก้ไข

ปรับปรุง เรียบเรียงใหม่ในครั้งนี้ รวมทั้งนำข้อมูล เนื้อหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มากมาย เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือทางวิชาการนำไปอ้างอิงได้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ นายแพทย์ณัฐพงศ์ วงศ์วิวัฒน์ รองอธิบดีกรมการแพทย์ อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรค์ประชารักษ์ โรงพยาบาลที่ผู้เขียนทำงานอยู่ ขอขอบพระคุณอาจารย์ 4 ท่าน คือ อาจารย์ นายแพทย์ ชัยฤทธิ์ ฤกษ์ณะ อดีตนายแพทย์เชี่ยวชาญ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา อาจารย์นายแพทย์นรวิรุฬห์ พุ่มจันทร์ นายแพทย์เชี่ยวชาญ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตรีหญิง ดร.พนมพร พุ่มจันทร์ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาจารย์ แพทย์หญิงธีราพร วิทิตสิริ จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น กลุ่มงานจิตเวช โรงพยาบาลสวรค์ประชารักษ์ ที่ได้ให้การช่วยเหลือ อ่านเนื้อหาของต้นฉบับและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการเขียนครั้งใหม่นี้ ขอขอบคุณครอบครัวของผู้เขียน ได้แก่ คุณเสาวลักษณ์ ก่อธรรมนิเวศน์ ภรรยาของผู้เขียน นางสาวสุธิดา ก่อธรรมนิเวศน์ และนางสาวอภิญา ก่อธรรมนิเวศน์ ลูกสาวทั้ง 2 คน และคุณน้าบุญล้อม มูลิกะ ที่ได้ช่วยเหลือ ให้กำลังใจในการทำงานเขียนหนังสือเล่มนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กลุ่มงานจิตเวช โรงพยาบาลสวรค์ประชารักษ์ทุกท่านด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้จัดพิมพ์หนังสือ **ศัพท์ทางจิตเวช** พิมพ์ครั้งที่ 2 เล่มนี้ และขอขอบพระคุณศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นอย่างสูงด้วย

ผู้เขียนหวังว่า หนังสือ **ศัพท์ทางจิตเวช** พิมพ์ครั้งที่ 2 เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับทุกท่านที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านจิตเวชและสุขภาพจิตให้มากยิ่งขึ้น

สงกรานต์ ก่อธรรมนิเวศน์

กุมภาพันธ์ 2561

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ 1 ของสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

หนังสือ ศัพท์ทางจิตเวช พิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนกรกฎาคม 2549 ต่อมาพิมพ์ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนมกราคม 2550 โดยห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น พี เพรสเป็นผู้จัดพิมพ์ ซึ่งจัดจำหน่ายโดยศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปรากฏว่ามีผู้สนใจหนังสือศัพท์ทางจิตเวชมากพอสมควร ทำให้หนังสือจำหน่ายหมดแล้ว ผู้เรียบเรียงจึงได้เรียบเรียง แก้ไข ปรับปรุงขึ้นใหม่ รวมทั้งเพิ่มคำศัพท์ต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีทั้งคำศัพท์ทางด้านจิตเวชศาสตร์ ประสาทวิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา และคำศัพท์ทางการแพทย์อื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านจิตเวช มีการขยายความ อธิบายคำศัพท์บางคำ เพื่อให้ผู้อ่าน ผู้สนใจ ได้เรียนรู้และเข้าใจความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

การมีวิชาความรู้เพื่อใช้ในการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ ย่อมเกิดขึ้นมาจากพระคุณของบิดามารดา การช่วยเหลือจากญาติมิตร การอบรมสั่งสอนของครูบาอาจารย์ รวมทั้งการอ่าน การเรียนรู้จากท่านผู้รู้โดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ และการเรียนรู้จากผู้ป่วย ซึ่งผู้เรียบเรียงต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้เรียบเรียงต้องขอขอบพระคุณนายแพทย์แสงชัย สี่มาขจร ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร อดีตสาธารณสุขนิเทศก์ และอดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ นายแพทย์เฉลิม ศักดิ์ศรีชัย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ นายแพทย์ชัยฤทธิ์ กฤษณะ นายแพทย์เชี่ยวชาญ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าฟ้าพระยา รวมทั้งนายแพทย์วิญญู ชะนะกุล นายแพทย์ยุทธนา องอาจสกุลมัน นายแพทย์วีระเดช วีระเศรษฐพงศ์ นายแพทย์วรวัฒน์ ไชยชาญ และนางสาวกาญจนา ช่วยกุล ที่ได้ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี จนทำให้หนังสือศัพท์ทางจิตเวชเล่มนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ พิมพ์ออกมาได้สำเร็จเรียบร้อยตามที่ผู้เรียบเรียงได้ตั้งใจไว้

ที่สำคัญ ผู้เรียบเรียงต้องขอขอบคุณภรรยาของผู้เรียบเรียง คือ คุณ เสาวลักษณ์ ก่อธรรมนิเวศน์ และลูกสาวทั้ง 2 คน คือ เด็กหญิงสุธิดา และ เด็กหญิงอภิญา ก่อธรรมนิเวศน์ รวมทั้งคุณน้าบุญล้อม มูสิกะด้วย ที่ได้ช่วยเหลือให้กำลังใจในการทำงาน การเรียบเรียงหนังสือนี้มาโดยตลอด

การจัดพิมพ์ครั้งนี้ เป็นการจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดจำหน่ายโดยศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เรียบเรียงต้องขอขอบคุณทางสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นอย่างสูงด้วย

ผู้เรียบเรียงหวังว่า หนังสือศัพท์ทางจิตเวชเล่มนี้ คงจะทำให้ท่านผู้สนใจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตเวชศาสตร์มากขึ้น เพื่อจะได้นำความรู้ความเข้าใจด้านนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

สงกรานต์ ก่อธรรมนิเวศน์

กรกฎาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
คำนำพิมพ์ครั้งที่ 2	
คำนำพิมพ์ครั้งที่ 1	
สารบัญ	
A	1
B	65
C	90
D	127
E	170
F	197
G	218
H	244
I	281
J	309
K	314
L	321
M	341
N	390
O	415
P	429
Q	520
R	521
S	542
T	615

	หน้า
U	659
V	662
W	671
X	676
Y	677
Z	679
บรรณานุกรม	681
Index	686

A a

ability

ความสามารถที่แสดงออกให้รู้ได้

abnormality

การกระทำใด ๆ กิจกรรมด้านจิตใจ อารมณ์ หรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากค่านิยม แบบแผนทางด้านวัฒนธรรม หรือวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

abnormal psychology

จิตวิทยาปกติ จิตวิทยาเกี่ยวกับความผิดปกติทางจิต จิตวิทยาที่ศึกษาพฤติกรรมปกติ พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์ปกติของบุคคล ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากพฤติกรรมที่เป็นบรรทัดฐาน (norm) ทางสังคมเป็นอย่างมากของแต่ละบุคคล พฤติกรรมที่ปรับตัวไม่ได้ ไม่สามารถพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ได้เท่าที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดอันตรายขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่น พฤติกรรมผิดปกติตามเกณฑ์ความผิดปกติของบุคลิภาพ พฤติกรรมที่แสดงถึงความเจ็บป่วยทางร่างกายหรือจิตใจ เช่น เจ็บป่วยเรื้อรัง โรคจิต โรคซึมเศร้า โรคย้ำคิดย้ำทำ วิตกกังวล ความผิดปกติอันเนื่องมาจากความเครียดทางจิตใจหรือกลัวอย่างรุนแรง นอกจากนี้ยังรวมถึงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

abnormal psychology ให้ความสนใจกับพยาธิสภาพของแต่ละบุคคล สาเหตุ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิด จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และความผิดปกติของพฤติกรรมมนุษย์ทั้งทางด้านจิตใจและร่างกาย โดยพบว่าอาจจะเกิดจากปัจจัยทางพันธุกรรมหรือทางชีวภาพ การเลี้ยงดู กระบวนการคิด และสภาพแวดล้อม

ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาคือ เพื่อทำความเข้าใจ ป้องกัน ควบคุม และการบำบัดรักษาความผิดปกติต่าง ๆ ทางจิตใจ

ดู psychopathology

abreaction

ปฏิกิริยาปลดปล่อย การปลดปล่อยอารมณ์ภายหลังจากการนึกถึง ประสบการณ์ที่เจ็บปวดซึ่งถูกกดเก็บเอาไว้ เพราะไม่สามารถทนทานได้ในระดับจิตสำนึก แสดงออกโดยการแสดงอารมณ์ พุดความรู้สึก หรือการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมออกมา

abreaction เป็นรูปแบบหนึ่งของ catharsis อาจเกิดขึ้นระหว่างอยู่ในภาวะหรือระหว่างการสะกดจิตได้ ผลของการรักษาทางด้านจิตเวช บางครั้งเกิดขึ้นโดยผ่านการปลดปล่อยอารมณ์ที่เจ็บปวดบางส่วน หรือซ้ำ ๆ ออกมา ทำให้อาการของโรคทุเลาได้

ดู catharsis, systematic desensitization

absence seizure (petit mal seizure)

เป็นการชักทั่ว ๆ ไป (generalized seizure) มีลักษณะคือ หยุดกิจกรรมที่กำลังดำเนินไปทันทีทันใด ชัก เกร็ง และกระตุก โดยมีการเหม่อลอย และสูญเสีย หรือมีการแย่งของความรู้สึกตัว ซึ่งกินเวลาโดยเฉลี่ย ประมาณ 10-20 วินาที พบบ่อยในเด็ก

absolute threshold

พลังงานของร่างกายในปริมาณน้อยที่สุดที่จำเป็นต้องสร้างขึ้น เพื่อการกระตุ้น sensory receptors โดยใช้แสงหรือเสียง หรือความเจ็บปวด (pain) ทำให้เกิดการรับรู้ที่น่าเชื่อถือ ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ ตรวจสอบได้ อาจกล่าวว่าเป็นระดับตัวกระตุ้นซึ่งสัญญาณการรับรู้ถูกตรวจสอบได้

abstinence

การบังคับใจตัวเอง การงดเว้น หรือเลิกจากการใช้ยาหรือสารบางอย่าง ที่ตนเองพึงพอใจในกรณีของการติดแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด เป็นการมีชีวิตอยู่โดยที่ไม่มีสารหรือสิ่งใด ๆ ที่ตนเองเคยติดอยู่ในร่างกาย

abstract

นามธรรม สิ่งที่ไม่มีรูป คือ รู้ไม่ได้ทางประสาทสัมผัส รู้ได้เฉพาะทางใจเท่านั้น สิ่งที่เราเข้าใจได้ยาก สิ่งซึ่งรับรู้ได้จากความรู้สึกหรือตรรกะ เช่น ความยินดี ความใจดี นามธรรมคู่กับรูปธรรม

abstract attitude

นามธรรมทัศนคติ เคิร์ต โกลด์สไตน์ (Kurt Goldstein) จิตแพทย์ชาวเยอรมัน เป็นผู้กล่าวถึงคำนี้เป็นคนแรก abstract attitude เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีความคิดรวบยอด มีมุมมองในแง่ลบทั่วไป มีการเก็บแง่มุมที่แตกต่างในเวลาเดียวกันของสถานการณ์ เข้าใจถึงความจำเป็นของสถานการณ์ เกี่ยวข้องกับการแยกแยะ จำแนกสิ่งต่าง ๆ ลงไปเป็นส่วน ๆ อย่างตั้งใจ สอดคล้องกับเหตุผลของตน มีการวางแผน มีการคิด หรือการกระทำอย่างเป็นสัญลักษณ์มากกว่าอย่างเป็นรูปธรรม

โรคทางจิตเวชบางประเภท เช่น โรคจิต โรคสมองเสื่อม ภาวะที่สมองถูกทำลาย (brain damage) ผู้ป่วยไม่สามารถนึกคิดไปยังการมองที่เป็นนามธรรม หรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดจากรูปธรรมไปยังนามธรรม และคิดกลับไปแบบเดิมอีกครั้งเมื่อมีความจำเป็นตามสถานการณ์

อาจเรียกอีกชื่อว่า categorical attitude

abulia

ขาดความตั้งใจ หรือขาดแรงผลักดัน ขาดแรงจูงใจ ขาดความสามารถในการตัดสินใจ การแสดงออกคือ ไม่สามารถตัดสินใจหรือกำหนดเป้าหมายได้

abuse

การกระทำที่ไม่เหมาะสม ผิดไปจากแนวทางที่ควรกระทำ การเหยียดหยาม

abused, child

เด็กหรือทารกซึ่งได้รับความทุกข์ทรมานจากการทำให้บาดเจ็บซ้ำ ๆ อาจรวมถึงกระตุกหัก มีการกระทบบกระเทือนในด้านระบบประสาทและด้านจิตใจ เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดทางเพศ (sexual abuse) หรือถูก

ทอดทิ้ง (neglect) หรือการทำร้ายทางจิตใจ (emotional abuse) ด้วย
ดู child abuse

abuse, drug

การใชยาในทางที่ผิด ใช้จนเป็นโทษ

abuse, substance

การเสื่อมลงในการทำหน้าที่ทางสังคมและอาชีพ เป็นผลมาจากการใช้สาร
อย่างผิดปกติและซ้ำ ๆ ความหมายนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับนิยาม
ของการติดสาร (substance dependence) ซึ่งมีอาการของการเสื่อมลง
ที่คล้ายกัน

academic disorder

ความผิดปกติทางการเรียน เป็นกลุ่มความผิดปกติทางจิตเวชเด็ก พบ
ในเด็ก เด็กเล็ก และวัยรุ่น ซึ่งรวมถึงความบกพร่องด้านการอ่าน (reading
disorder) ความบกพร่องด้านการคำนวณ (mathematics disorder)
และความบกพร่องด้านการเขียน (disorder of written expression)
ด้วย

academic problem หรือ educational problem

ปัญหาทางการเรียน ความยากลำบากในการเรียนรู้ขณะอยู่ในโรงเรียน
ซึ่งไม่ได้เป็นผลมาจากความเจ็บป่วยทางด้านจิตเวช ตัวอย่างเช่น ผลการ
เรียนไม่ดี การที่เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่ำกว่าเกณฑ์ หรือมี
ความล้มเหลวอย่างชัดเจนในด้านการเรียนในคนที่มีความสติปัญญาดี

academic skills disorders

ความผิดปกติเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ เด็กที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับการ
เรียนรู้ มีความผิดปกติได้ 3 แบบ คือ

1. ความผิดปกติเกี่ยวกับการอ่าน (developmental reading disorder) เด็กมีปัญหาการอ่าน การอ่านต้องอาศัยสมองส่วนควบคุม
การมองเห็น สมองส่วนควบคุมภาษา และความจำทำงานประสานกัน
ดังนั้น หากมีปัญหาการทำงานส่วนใดส่วนหนึ่งดังกล่าวจะทำให้เด็ก
ไม่สามารถอ่านหนังสือได้

2. ความผิดปกติเกี่ยวกับการเขียน (developmental writing disorder) สมอที่ใช้ควบคุมเกี่ยวกับการเขียนต้องใช้สมองหลายส่วนเหมือนการอ่าน หากมีความผิดปกติที่สมองส่วนใดส่วนหนึ่งจะทำให้ผู้ป่วยไม่เข้าใจภาษาเขียน

3. ความผิดปกติเกี่ยวกับการคำนวณ (developmental arithmetic disorder) การคำนวณต้องอาศัยสมองส่วนที่ควบคุมเกี่ยวกับความจำตัวเลข ความจำเกี่ยวกับการคำนวณ เช่น บวกหรือลบ หากมีความผิดปกติจะทำให้เด็กไม่สามารถคำนวณได้

acalculia

การสูญเสียความสามารถที่มีมาก่อนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณเลข ไม่สามารถคิดคำนวณเลขง่าย ๆ ได้ อาจเป็นผลมาจากการมีพยาธิสภาพที่ angular gyrus ในซีกสมอง (hemisphere) ที่มีบทบาทสำคัญด้านการพูดและภาษา

acamprostate

สารที่มีฤทธิ์ต่อต้านแอลกอฮอล์ ยารักษาผู้ติดสุรา ยาเลิกเหล้า เป็นยาที่ปรับระบบความเครียดภายในสมอง (brain stress system) ยานี้ช่วยลดอาการขาดสุรา (withdrawal) เมื่อหยุดดื่มสุราได้ ใช้ร่วมกับโปรแกรมการรักษา การให้การปรึกษา รวมทั้งด้านการดูแล การสนับสนุนทางสังคม ห้ามใช้ ถ้าแพ้สารประกอบในอะแคมโพรเซต (acamprostate) โรคไตรุนแรง

acanthesthesia

ความรู้สึกเหมือนกับถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม

acataphasia

การพูดผิดปกติ ไม่สามารถสร้างรูปแบบข้อความได้ ข้อความมีรูปแบบผิดเสียคล้าย แต่ไม่ตรงกับความคิด แสดงออกมาไม่เหมาะสม เป็นความผิดปกติที่พบในผู้ป่วยที่มีรอยโรคในสมอง ความผิดปกติในสมอง

acathexis

ขาดความรู้สึกรำลึก อารมณ์ที่มีต่อบางสิ่งซึ่งมีความสำคัญต่อบุคคลนั้นในจิตใจได้สำนึก วัตถุ หรือแนวคิดบางอย่าง ไม่สามารถที่จะดึงให้มีการตอบสนองทางอารมณ์ในคนคนนั้นขึ้นมาได้

acceptance

การยอมรับ การเห็นด้วยกับคนอื่น

access

การเข้าถึงการดูแลรักษาและบริการ

accommodation

การปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การปรองดอง การเปลี่ยนแปลงความคิดรวบยอด เพื่อตอบสนองต่อข้อมูลใหม่ สอดคล้องกับเพียเจต์ (Piaget) ซึ่งกล่าวว่า การปรับตัว (accommodation) หมายถึง การเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างจากประสบการณ์เดิมหรือความคิดเดิม เด็กจะต้องดัดแปลงหรือปรับความคิดเดิม

acculturation

การผสมผสานทางวัฒนธรรม การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม การสร้างสรรค์วัฒนธรรม

เป็นคำที่คิดขึ้นโดย เจ. ดับบลิว. พาวเวลล์ (J. W. Powell) ใน พ.ศ. 2423 (ค.ศ. 1880) เมื่อมีการพบปะติดต่อสัมพันธ์กัน ย่อมมีการแลกเปลี่ยนหยิбыวัฒนธรรมกัน กลุ่มหนึ่งรับเอารูปแบบวัฒนธรรมของอีกกลุ่มหนึ่งมาใช้เป็นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ เมื่อสังคมหนึ่งยอมรับวัฒนธรรมจากอีกสังคมหนึ่ง เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมของตน จนเกิดผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเดิม

กระบวนการที่เกิดขึ้นกับผู้ย้ายถิ่นเข้าประเทศ นั่นคือ การยอมรับเอาภาษาของเจ้าของประเทศหรือเจ้าของท้องถิ่นใหม่ นำวิถีชีวิตความเป็นอยู่เดิมเข้ามาผสมผสานกับเจ้าของวัฒนธรรมใหม่ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสังคมที่เข้าไปอยู่ใหม่

การเปลี่ยนแปลงของประสบการณ์ทางอารมณ์และความคิดที่เป็นผลมาจากการผสมผสาน แลกเปลี่ยน หรือผนวกรวมสองวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ซึ่งวัฒนธรรมหนึ่งอาจเจริญกว่าอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ผลที่เกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมนั้นอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคลและระดับสังคมในสัดส่วนที่ต่างกัน กล่าวคือ ในระดับสังคม ผลที่เกิดขึ้นอาจดูได้จากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา และโครงสร้างทางสังคม ส่วนระดับบุคคล อาจพบได้ในการแสดงออกทางพฤติกรรม การปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก อารมณ์ ทัศนคติต่าง ๆ เป็นต้น

acenesthesia

ความรู้สึกไร้สุข หมดความสุข ซึมเศร้า สูญเสียการรับรู้ทางกายเกี่ยวกับร่างกายของตนว่ายังคงอยู่

acetylcholine

สารส่งผ่านประสาท (neurotransmitter) ในสมอง ที่กระตุ้นการทำงานของสมอง ส่งเคราะห์มาจาก choline ใน cholinergic neuron ทำหน้าที่ช่วยปรับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจำในโรคอัลไซเมอร์ (Alzheimer's disease) พบว่ามีอะเซทิลโคลีน (acetylcholine) ในสมองลดลงอย่างมาก อะเซทิลโคลีนยังมีผลต่อระบบประสาทส่วนปลาย (peripheral nervous system) ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของกล้ามเนื้อ โครงร่าง และกล้ามเนื้อเรียบด้วย

achievement

ผลสัมฤทธิ์ ความสำเร็จที่เกิดจากความสามารถ

achievement test

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ วัดระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้มาว่ารับรู้ไว้ได้มากน้อยเพียงไร มีอยู่เท่าใด แบบทดสอบนี้ใช้วัดผลการเรียนในด้านภาษาและการคิดคำนวณ นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์

หาทักษะเด่นและทักษะด้อยในการเรียนแต่ละวิชาได้ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดระดับความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เปรียบเทียบระหว่างคนที่มีความรู้และ การศึกษาเหมือน ๆ กัน เพื่อทำนายผลสำเร็จของการศึกษาในอนาคต achievement test เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสอบคัดเลือก บุคคลเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือการรับเข้าทำงาน

aconuresis

ถ่ายปัสสาวะโดยไม่รู้สึกตัว

acoria

กินไม่รู้อิ่ม

acquired immune deficiency syndrome (AIDS)

โรคเอดส์ เป็นกลุ่มอาการของโรคที่มีสาเหตุมาจากเชื้อไวรัส HIV (human immunodeficiency virus) ซึ่งเข้าไปทำลายระบบภูมิคุ้มกันและ ทำให้ความสามารถของร่างกายอ่อนแอลงในการต่อสู้กับการติดเชื้อ โดย จะเข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาวซึ่งเป็นแหล่งสร้างภูมิคุ้มกันโรค ภาวะที่ เม็ดเลือดขาวลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง T cells มีผลทำให้เกิดการติดเชื้อ หลายอย่าง เช่น วัณโรค ปอดบวม เยื่อหุ้มสมองอักเสบ ติดเชื้อในระบบ โลหิต เชื้อรา เกิดโรคเมร็งบางอย่างได้ง่ายกว่าคนปกติ ฯลฯ อาการจะ รุนแรง และเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิต โรคเอดส์ติดต่อกันโดยทาง เลือด การรับเชื้อทางเลือด ใช้เข็มหรือกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์ มักพบในกลุ่มผู้ฉีดยาเสพติด และการแพร่เชื้อจากแม่สู่ลูก ทารกติดเชื้อ จากแม่ที่ติดเชื้อเอดส์ และสารคัดหลั่งของร่างกาย โดยเฉพาะเมื่อมีการ ร่วมเพศ

อาการ

ระยะที่ 1 : ระยะที่ไม่มีอาการอะไร ระยะไม่ปรากฏอาการ (asymptomatic stage) หรือระยะติดเชื้อโดยไม่มีอาการ

ระยะที่ 2 : ระยะที่เริ่มมีอาการ หรือระยะที่มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ (aids related complex หรือ ARC) หรือระยะเริ่มปรากฏอาการ (symptomatic HIV infection)

ระยะที่ 3 : ระยะโรคเอดส์เต็มขั้น หรือที่ภาษาทางการแพทย์เรียกว่า โรคเอดส์ระยะเอดส์เต็มขั้น (full blown AIDS) หรือระยะโรคเอดส์

มีความพยายามหามาตรการเพื่อป้องกันและหยุดยั้งโรคเอดส์ให้เป็นผลสำเร็จ โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กำหนดให้วันที่ 1 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันเอดส์โลก หรือ World AIDS Day ซึ่งเริ่มครั้งแรกในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) สัญลักษณ์ของวันเอดส์โลกคือ โบว์สีแดง (red ribbon) เป็นสัญลักษณ์ของวันเอดส์โลกที่ใช้กันทั่วโลก เพื่อแสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างผู้ที่มีเชื้อเอชไอวีโพซิทีฟ (HIV-positive) กับผู้ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเอดส์ทั้งหลาย

acroanesthesia

อาการชาแขนขา

actigraphy, wrist actigraphy

อุปกรณ์ที่ติดไว้กับข้อมือ เป็นวิธีการตรวจจับการนอน เป็นเครื่องมือที่ใช้การตรวจจับการเคลื่อนไหวหรือขยับของข้อมือ การเคลื่อนไหวของร่างกายช่วยบอกได้ว่า นอนนานเท่าไร นอนหลับสนิทหรือตื่นได้ตามวงจรการหลับ-ตื่นหรือไม่ ถ้าใครนอนละเมอก็จะทำให้ตรวจจับทราบว่าตื่นขึ้นมาทำกิจกรรมอะไรได้

acting out

การแสดงออกของความขัดแย้งทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึกที่อยู่ในจิตใต้สำนึกด้วยการกระทำ แทนที่จะเป็นคำพูด เพื่อลดความตึงเครียด ความรู้สึกในจิตใต้สำนึก เช่น แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมา บุคคลผู้นั้นจะไม่มีความรู้สึกตัวในการรับรู้ถึงความหมายหรือสาเหตุของการกระทำนั้น ๆ ซึ่ง acting out อาจจะทำให้เกิดอันตรายได้

action potential

กระบวนการที่กระแสประสาท (nerve impulse) ถูกกระตุ้นในเซลล์ประสาท เดินทางผ่านไปบนแกนประสาท (axon) และทำให้สารส่งผ่านประสาท (neurotransmitters) ถูกปล่อยออกมาในช่องว่างระหว่างเซลล์ประสาท (synapse)